

ASIA **Työvoimakoulutuksen valintamenettely**

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 17.2.2021 ja 21.2.2021 osoittamissaan kirjoituksissa Uudenmaan TE-toimiston (OKV/480/10/2021) sekä 3.5.2021 saapuneessa kirjoituksessaan Hämeen TE-toimiston (OKV/1301/10/2021) työvoimakoulutuksen valintamenettelyä. Kantelujen mukaan hän oli hakenut työvoimakoulutukseen neljä kertaa ja hänen hakemuksensa oli hylätty joka hakemuskierroksella. Kantelijan mukaan koulutuspaikkoja on annettu henkilöille, joilla ei ole koulutusta tai työkokemusta alalta, ja katsoo, että valinnoissa on suosittu kantasuomalaisia. Kantelija on vaatinut, että asia tutkitaan ja selvitetään, onko koulutuspaikkojen valintamenettelyssä toimittu syrjivästi.

Kantelija on Uudenmaan TE-toimiston menettelyn osalta täydentänyt kanteluaan 4.3.2021 sekä toimittanut samaa asiaa koskevia lisäkirjoituksia 17.3.2021 ja 18.3.2021.

Hämeen TE-toimiston menettelyn osalta kantelija on toimittanut samaa asiaa koskevia lisäkirjoituksia 4.5.2021, 6.5.2021 ja 8.5.2021.

SELVITYS

Asiassa on pyydetty selvitystä ja lausuntoa Uudenmaan ELY-keskukselta ja Hämeen ELY-keskukselta. Uudenmaan ELY-keskus on 6.5.2021 toimittanut oikeuskanslerille lausunnon (dnro

KEHA/1725/2021) liitteineen. Hämeen ELY-keskuksen lausunto (dnro KEHA/2161/2021) liitteineen on saapunut oikeuskanslerille 7.5.2021.

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunto

Uudenmaan ELY-keskus on selvitys- ja lausuntopyynnön perusteella pyytänyt Uudenmaan TE-toimistolta selvitystä työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnoista. Selvityksessä on lisäksi selostettu, miten kantelijan esittämiin tiedusteluihin ja pyyntöihin saada perusteltu päätös opiskelijavalinnoista on vastattu.

Uudenmaan TE-toimiston selvityksen mukaan kantelija oli hakenut työvoimakoulutukseen. Koulutukseen oli hakenut 46 henkilöä, joista on haastateltu 23 ja valittu kuusi sekä varasijalle kaksi. TE-toimiston mukaan yksi koulutukseen valituista henkilöistä oli maahanmuuttajataustainen ja hylätyistä hakijoista noin 50 % oli ollut maahanmuuttajataustaisia. Valintaryhmässä olivat TE-toimiston edustaja sekä koulutuksen järjestäjän edustaja. Hakemusten arvioinnissa on otettu huomioon hakijoiden koulutustausta sekä työkokemus.

Uudenmaan TE-toimiston selvityksen mukaan kantelijan koulutus ja työkokemus oli huomioitu valintaprosessissa. TE-toimisto oli arvioinut, ettei kantelijalla ole ollut lisäkoulutustarvetta. TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmän mukaan kantelijan hakuammatti on ollut linja-autonkuljettaja ja työllistymissuunnitelman mukaan tarkoituksena on ollut hakea kaukoliikenteen linja-autonkuljettajan työtä. TE-toimisto oli kutsunut kantelijan haastatteluun, vaikka hänellä ei ole katsottu olevan ensisijaista koulutustarvetta aikaisempien koulutusten vuoksi. TE-toimisto oli lähettänyt kielteisen valintapäätöksen kantelijalle 17.12.2020 postitse.

Kantelija oli hakenut toiseen työvoimakoulutukseen. Hakuilmoituksen mukaan soveltuvia hakijoita ovat henkilöt, jotka soveltuvat alalle ja joilla on peruskoulun tai vastaava oppimäärä. Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden kielitaitovaatimus on B1.1.

Koulutukseen oli hakenut yhteensä 123 henkilöä. Esivalintojen jälkeen kouluttaja oli haastatellut 32 hakijaa, joista on valittu 15 soveltuvaa hakukriteerit täyttävää hakijaa. Koulutukseen valituista neljä oli maahanmuuttajataustaisia.

Valintaryhmä, jossa oli ollut mukana koulutuksen järjestäjän ja TE-toimiston edustaja, oli arvioinut kaikki määräaikaan mennessä saapuneet hakemukset. Kouluttajan arvion mukaan kantelija oli ollut soveltuvien hakijoiden joukossa eli hän on täyttänyt peruskriteerit; työtön eikä ole toisessa koulutuksessa. Sopivia hakijoita oli kuitenkin ollut paljon enemmän kuin mitä koulutukseen oli voitu valita ja hakijaa ei ollut kutsuttu valintahaastatteluun. Hylätyistä soveltuvista hakijoista noin puolet oli ollut maahanmuuttajataustaisia.

TE-toimisto oli lähettänyt 20.1.2021 koulutusvalintojen valintapäätöksen kantelijalle eKirjeenä.

Kantelijan yhteydenottopyyntöjen johdosta kantelijalle oli soitettu 17.2.2021 Uudenmaan TE-toimiston koulutuspalveluista ja kerrottu, että ilmoitus kantelijan hakeman toisen koulutuksen valinnasta oli lähetetty eKirjeenä. Kantelijalle oli lisäksi kerrottu, että hakijoita koulutukseen oli yli 120 sekä kerrottu koulutuksen valintaan vaikuttavista tekijöistä. Koulutuspalveluiden palveluvastaavalle oli tullut 25.2.2021 kantelijan asiakaspalautte TE-toimiston juristin kautta koskien koulutuksen hylkäävää valintapäätöstä. Koulutuspalveluiden palveluvastaava oli vastannut kantelijan asiakaspalautteeseen sähköpostilla 8.3.2021. Vastineen lopussa on kerrottu mahdollisuudesta tehdä oikaisuvaatimus: "Valintapäätöksen ja sen mukana olleen oikaisuvaatimusohjeen mukaan (JTYPL 916/2012 14 luku 1 §) teillä on oikeus vaatia oikaisua tehtyyn valintapäätökseen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta."

Tämän jälkeen kantelija oli esittänyt 9.3.2021 sähköpostilla lisäkysymyksiä ja vaatinut oikaisua valintapäätöksiin. Kantelijalle oli vastattu 17.3.2021 sähköpostilla lähetetyllä vastineella. Vastineessa oli vastattu kantelijan lisäkysymyksiin ja todettu molemmista Uudenmaan TE-toimiston vastuulla olevista koulutuksista, että "Uudenmaan TE-toimisto ei muuta koulutusvalinnan päätöstä oikaisuvaatimuksen perusteella".

TE-toimisto oli menetellyt virheellisesti kertoessaan kantelijalle mahdollisuudesta tehdä oikaisuvaatimus valintapäätökseen ja valittaa siitä Helsingin hallinto-oikeuteen. Molempien Uudenmaan TE-toimiston vastuulla olevien koulutusten hylkäyssyy oli ollut "koska sopivia hakijoita oli enemmän kuin opiskelupaikkoja", johon ei ole muutoksenhakuoikeutta.

Kantelija oli soittanut TE-toimiston valtakunnalliseen puhelinpalveluun 30.3.2021 ja pyytänyt lähettämään kirjeellä hylkäävät päätökset kotiin ja kertonut, että ei ollut niitä aiemmin saanut. Pyyntö on välitetty koulutuksista vastaaville asiantuntijoille. Kantelijalle oli lähetetty 6.4.2021 uudelleen kantelijan hakeman ensimmäisen koulutuksen valintapäätös. Alkuperäinen valintapäätös oli lähetetty 17.12.2020. Kantelijan hakeman toisen koulutuksen valintapäätös oli lähetetty kantelijalle alun perin 20.1.2021 ja uudelleen 5.5.2021.

Hämeen ELY-keskuksen lausunto

Hämeen ELY-keskus on viitannut Hämeen TE-toimiston selvityksiin ja todennut, että Hämeen TE-toimisto on toiminut kummankin koulutuksen opiskelijavalintaprosessissa lainmukaisesti ja noudattanut hyvää hallintotapaa. Hämeen TE-toimiston asiantuntija oli tehnyt kaksi päätöstä (26.11.2020 ja 26.4.2021), joiden mukaisesti kantelija ei ollut tullut valituksi koulutukseen kyseisillä hakukierroksilla.

TE-toimiston selvityksen mukaan opiskelijat valitaan koulutukseen hakemuksen ja sitä mahdollisesti seuraavan soveltuvuuskokeen ja haastattelun perusteella eikä koulutukseen valituksi tuleminen edellytä määrättyä koulutusta tai työkokemusta. Marraskuun 2020 haussa hakijoita oli ollut 18, joista lopulta kahdeksan oli valittu koulutukseen. Asiantuntija oli valinnut kantelijan tämän hakemuksen perusteella soveltuvuuskokeeseen ja haastatteluun. Huhtikuun haussa hakijoita on ollut 35. Kantelijan hakemukset olivat molemmilla hakukierroksilla olleet vain hyvin niukasti perusteltuja, ja jälkimmäisessä haussa hän ei ole tullut valituksi testiin eikä haastatteluun, sillä kyseisellä kierroksella oli ollut runsaasti hakijoita ja asiantuntijan arvion mukaan tasokkaampia hakemuksia. Asiantuntijan mukaan ensimmäisen hakukierroksen hylkäävä päätös oli perustunut pitkälti heikkoon testitulokseen soveltuvuuskokeessa, mutta kantelijaa oli kuitenkin myös haastateltu testin jälkeen. Vaikka heikko testituloksesta oli hylkäävän päätöksen keskeisin peruste, oli asiantuntijan mukaan syytä epäillä, että kantelija ei selviäisi koulutuksesta turvallisesti kielellisistä syistä.

TE-toimiston selvityksen mukaan hylkäävät päätökset työvoimakoulutusten valinnoista oli lähetetty kantelijalle eKirjeinä heti valinnantekopäivinä 26.11.2020 ja 26.4.2021 ja ensimmäinen päätös uudemman kerran kantelijan pyynnöstä 6.4.2021. Päätökset ovat sisältäneet tiedon hakijoiden kokonaismäärästä, perustelut valitsematta jättämiselle ja lisätietojen antajan yhteystiedot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen vaatimusten mukaisesti.

VASTINE

Kantelijalle on varattu tilaisuus antaa vastine viimeistään 18.6.2021. Varsinaista vastinetta ei ole annettu, mutta kantelija on toimittanut oikeuskanslerinvirastoon lisäkirjoituksia 5.1.2022, 5.2.2022, 25.2.2022, 16.3.2022 ja 10.4.2022.

Kantelijan oikeuskanslerinvirastoon 10.4.2022 toimittaman lisäkirjoituksen liitteistä ilmenee, että kantelija oli valittanut Helsingin hallinto-oikeuteen Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimiston 16.3.2021 oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä. Kantelija oli tehnyt oikaisuvaatimuksen 20.1.2021 työvoimakoulutuksen valinnasta tehdystä päätöksestä.

Helsingin hallinto-oikeus oli 8.4.2022 tekemällään päätöksellä poistanut Uudenmaan TE-toimiston päätökseen 20.1.2021 liitetyn oikaisuvaatimusohjeen sekä Uudenmaan TE-toimiston päätökseen 16.3.2021 liitetyn valitusosoituksen, kumonnut ja poistanut oikaisuvaatimuksen johdosta tehdyn päätöksen 16.3.2021 sekä jättänyt valituksen tutkimatta. Hallinto-oikeuden mukaan TE-toimiston valintapäätös on perustunut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyihin edellytyksiin ja työvoimakoulutuksen tarkoituksenmukaisuuden arviointiin. Näin ollen mainittua valintapäätöstä oli koskenut julkisesta työvoima-

ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetty muutoksenhakukielto. Edellä esitetyn perusteella valintapäätöksestä ei voi siten tehdä oikaisuvaatimusta eikä valitusta. TE-toimiston ei siten olisi tullut liittää päätöksiinsä oikaisuvaatimusohjetta eikä valitusosoitusta.

LISÄSELVITYS

Uudenmaan ELY-keskus on antanut 15.9.2021 päivätyn lisäselvityksen.

Lisäselvityksen mukaan kantelija oli hylätty molemmista koulutuksista syyllä ”koska sopivia hakijoita oli enemmän kuin opiskelupaikkoja”. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu kyseisen lain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyihin edellytyksiin. Muutoksenhakuoikeus on, jos valintapäätös on perustunut henkilön soveltuvuuteen ja kyse on muusta kuin yhteishankintakoulutuksesta. Minitun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetyn mukaisesti asiakkaalla tulee olla TE-toimiston toteama koulutustarve, ja TE-toimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Koulutuksessa olevien opiskelijapaikkojen enimmäismäärä vaikuttaa siihen, kuinka moni voidaan valita. Molemmissa hakijan hakemissa työvoimakoulutuksissa on ollut runsaasti enemmän hakijoita kuin opiskelupaikkoja. Kantelijaa ei ole valittu koulutukseen, koska kaikkia sopivia hakijoita ei ole voitu valita opiskelupaikkojen enimmäismäärän vuoksi. Kyseessä on ollut säännöksessä tarkoitettu koulutustarpeen mukainen valinta, kun opiskelupaikkoja on ollut vähemmän kuin soveltuvia hakijoita. Näin ollen ELY-keskus on katsonut, että hakijaa ei ole hylätty soveltuvuuteen perustuen, vaan siksi että opiskelupaikkoja on ollut vähemmän tarjolla kuin sopivia hakijoita niihin.

Hämeen ELY-keskus on antanut 17.9.2021 päivätyn lisäselvityksen.

Hämeen ELY-keskuksella olevien tietojen mukaan TE-toimisto oli tehnyt työvoimakoulutukseen valinnasta jokaiselle valitulle ja valitsematta jääneelle päätökset, jotka muodoltaan ja tietosisällöltään vastaavat kantelijalle annettuja kahta päätöstä. ELY-keskus on todennut, että päätökset täyttävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 12 §:n 2 momentissa säädetty vaatimukset niiden sisältäessä tiedot hakijoiden kokonaismäärästä, perustelun valitsematta jättämiselle ja lisätietojen antajan yhteystiedot.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 11 §:n mukaista päätöstä ei sen sijaan ole tiettävästi tehty. Kyseisessä pykälässä edellytetään muun lisäksi, että valintapäätöksessä mainitaan kaikki valittujen ja valitsematta jääneiden henkilöiden nimet. ELY-keskus on katsonut, että näiden henkilötietojen sisällyttämisen hakijoille annettaviin päätöksiin ei voida katsoa olevan voimassa olevien henkilötietojen suojaa koskevien säädösten mukaista. Lisäksi

työhallinnon asiakkuus on salassa pidettävä tieto viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan. TE-toimisto toimitti selvityksen liitteenä lisäselvityspyynnössä pyydetyt julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen 11 §:ssä tarkoitetut yksilöidyt tiedot valituista ja valitsematta jääneistä sekä hakemuksen peruuttaneista henkilöistä salassapitosäännösten estämättä.

Kantelijalle annettuihin päätöksiin ei ollut liitetty oikaisuvaatimusosoitusta. Muutoksenhausta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentissa. Momentin 1 kohtaa koskevan hallituksen esityksen (HE 133/2012 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että "muutoksenhakukielto koskisi esimerkiksi tilannetta, jossa työvoimakoulutukseen on enemmän valintakriteerit täyttäviä hakijoita kuin koulutukseen voidaan valita. Tällöin työ- ja elinkeinoviranomaisen valitsee työvoimakoulutukseen soveltuvimmat hakijat, joiden koulutustarpeen arvioidaan olevan suurin. Tällaiseen päätökseen ei voisi hakea muutosta." Kantelijalle annetun päätöksen mukaan valitsematta jättämisen pääasiallisena perusteena on, että soveltuvia hakijoita oli ollut enemmän kuin koulutuspaikkoja. Tämän vuoksi ei TE-toimiston ole ollut tarpeen perustella päätöstä henkilön vähäisemmällä soveltuvuudella ko. koulutukseen ja siinä koulutettavaan ammattiin. ELY-keskus on katsonut, että jos koulutukseen hakeneita olisi ollut vähemmän kuin avoinna olevia paikkoja, olisi jonkun hakijan valitsematta jättäminen tullut perustaa hakijoiden soveltuvuuteen. Tällöin TE-toimiston päätöksessä olisi tullut tuoda esiin TE-toimiston selvityksestä ilmenevät tiedot kantelijan soveltuvuudesta ja päätökseen olisi myös tullut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaisesti liittää oikaisuvaatimusosoitus.

MERKINTÄ

Kantelija on toimittanut oikeuskanslerinvirastoon 16.3.2022 lisäkirjoituksen, josta käy ilmi, että kantelija oli vuoden 2022 alussa tuloksetta hakenut työvoimakoulutukseen ja tehnyt hylkäävästä päätöksestä oikaisuvaatimuksen.

Lisäkirjoituksen mukana on ollut Uudenmaan TE-toimiston asiantuntijan kantelijalle lähettämä vastine ja päätös kantelijan oikaisuvaatimukseen. Asiantuntijan antaman päätöksen liitteenä on valitusohje.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n oikeusturvaa koskevan perusoikeussäännöksen 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oi-

keuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hyvästä hallinnosta säädetään hallintolaissa (434/2003), jonka tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa samoin kuin hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta.

Hallintolain 7 §:n 1 momentin mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 5 luvussa säädetään työvoimakoulutuksesta. Luvun 2 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tai työ- ja elinkeinotoimisto voi hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta. Saman luvun 3 §:n 1 momentin mukaan voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston toteama koulutustarve ja 3 §:n 2 momentin mukaan työ- ja elinkeinotoimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Edellä mainitun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan TE-toimiston päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyihin edellytyksiin; opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, joka on perustunut henkilön soveltuvuuteen, saa kuitenkin vaatia oikaisua tai siitä saa valittaa, jos kyse on muusta kuin 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettusta koulutuksesta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (1073/2012) 5 luvussa säädetään työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta. Luvun 10 §:n 1 momentin mukaan opiskelijavalinnasta vastaavan työ- ja elinkeinotoimiston tulee varmistaa, että hakija täyttää koulutuksen yleiset ja kullekin koulutukselle erikseen asetetut muut pääsyyvaatimukset. Pykälän 2 momentin mukaan opiskelijavalinnassa voidaan käyttää työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuolisia

asiantuntijoita, haastatteluja sekä soveltuvia testimenetelmiä. Mainitun asetuksen 11 §:n mukaan valintapäätöksen tekee hankintasopimuksessa nimetty työ- ja elinkeinotoimisto. Valintapäätöksestä tulee ilmetä koulutukseen hakeneet; valinnan perusteet ja valintamenettely; valituksi tulleet, varasijoille valitut ja valitsematta jääneet hakijat sekä perustelut valitsematta jättämiselle. Asetuksen 12 §:n 1 momentin mukaan valinnan tehnyt työ- ja elinkeinotoimisto ilmoittaa päätöksestä hakijan lisäksi hakemuksen lähettäneelle työ- ja elinkeinotoimistolle sekä tiedon koulutukseen hyväksytyistä ja varasijoille valituista myös koulutuspalvelujen tuottajalle. Pykälän 2 momentin mukaan hylätylle hakijalle annettavan päätöksen tulee sisältää tieto hakijoiden kokonaismäärästä, perustelu valitsematta jättämiselle ja lisätietojen antajan yhteystiedot.

Arviointi

Työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta

Uudenmaan ELY-keskuksen lausunnon mukaan työvoimakoulutushakemusten arviointi perustuu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin (JTYPL) pohjaaviin opiskelijavalintaa ohjaaviin säädöksiin ja ohjeisiin. Työvoimakoulutukseen voidaan valita koulutukseen ja sen tavoitteena olevaan ammattiin tai tehtävään soveltuva henkilö. Lisäksi valittavalla tulee olla koulutustarve. Valittavan henkilön on täytettävä myös mahdolliset koulutuksen hakuilmoituksessa kerrotut koulutusohjelmakohtaiset erityisvaatimukset. Koulutuksessa olevien opiskelijapaikkojen enimmäismäärä vaikuttaa siihen, kuinka moni voidaan valita. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta tulla valituksi ammatilliseen työvoimakoulutukseen.

Uudenmaan TE-toimistolta saadun selvityksen perusteella Uudenmaan ELY-keskus on todennut, että opiskelijavalintaprosessi oli molempien koulutusten kohdalla toteutettu lainmukaisesti ja hyvää hallintoa noudattaen. Myös Hämeen ELY-keskus on todennut lausunnossaan, että Hämeen TE-toimisto oli toiminut kummankin koulutuksen opiskelijavalintaprosessissa lainmukaisesti ja noudattanut hyvää hallintotapaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan TE-toimisto päättää opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Päätöstä koskee mainitun lain 14 luvun 1 §:n 3 momentin 1 kohdan mukainen osittainen muutoksenhakukielto.

Oikeuskanslerilla ei ole toimivaltaa puuttua viranomaisten niille kuuluvalla toimi- ja harkintavallalla tekemiin päätöksiin, vaan päätöksiin tulee ensi sijassa hakea muutosta säännönmukaista muutoksenhakutietä, mikäli muutoksenhaku on lain mukaan mahdollista.

Kantelija on epäillyt tullessa syrjityksi työvoimakoulutusvalinnoissa maahanmuuttajataustansa vuoksi. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 8 §:n mukaan ketään ei saa syrjiä muun muassa alkuperän, kansalaisuuden, kielen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Edellä mainitun

lain 28 §:n mukaan syrjintään vetoavan henkilön on esitettävä selvitystä seikoista, joihin hänen vaatimuksensa perustuu, kun syrjintää koskevaa asiaa käsitellään viranomaisessa. Kantelija ei kuitenkaan ole esittänyt epäilynsä tueksi tällaista selvitystä, eikä saaduista lausunnoista, selvityksistä ja käytettävissä olevista asiakirjoista ole käsitykseni mukaan saatavissa tukea epäilylle.

Totean, että saatujen selvitysten ja käytettävissä olevan asiakirja-aineiston perusteella ei ole ilmennyt aihetta epäillä Uudenmaan tai Hämeen TE-toimiston lainvastaista tai velvollisuuksien vastaista menettelyä tai TE-toimistolle asiassa kuuluvan harkintavallan ylittämistä työvoimakoulutusten opiskelijavalinnassa.

Kantelu ei näin ollen anna tältä osin aihetta toimenpiteisiini.

Kantelijan neuvonta ja tiedusteluihin vastaaminen Uudenmaan TE-toimistossa

Uudenmaan TE-toimistolta saadun selvityksen ja TE-toimiston URA-asiakastietojärjestelmän tietojen perusteella Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että kantelijan tiedusteluihin ja pyyntöihin on vastattu TE-toimistossa asianmukaisesti. TE-toimisto on kuitenkin menetellyt virheellisesti antaessaan kantelijan ymmärtää, että hän voi vaatia oikaisua valintapäätökseen ja valittaa siitä Helsingin hallinto-oikeuteen. Päätökseen ei kuitenkaan ole muutoksenhakuoikeutta. Kantelija on ollut yhteydessä hallinto-oikeuteen, minkä johdosta Helsingin hallinto-oikeus on pyytänyt TE-toimistolta selvitystä asiasta, ja TE-toimisto on antanut siihen vastineen.

Helsingin hallinto-oikeus on sittemmin edellä esitetysti jättänyt kantelijan valituksen tutkimatta.

Asiassa saadun selvityksen ja asiakirja-aineiston perusteella kantelijalle on Uudenmaan TE-toimistossa annettu virheellistä tietoa ja neuvontaa koskien oikaisuvaatimuksen tekemistä ja valittamista työvoimakoulutuksen valintapäätöksestä. TE-toimisto on virheellisesti liittänyt oikaisuvaatimusohjeen työvoimakoulutuksen valintapäätökseen sekä valitusosoituksen oikaisuvaatimuksesta tekemäänsä päätökseen.

Totean, että viranomaisen on kaikissa asian käsittelyvaiheissa oltava huolellinen hallintolaissa säädettyjen hyvän hallinnon ja lain 7 §:ssä säädettyjen asian käsittelyn ja palvelun asianmukaisuutta koskevien periaatteiden mukaisesti. Perustuslain takaama hyvä hallinto sekä hallintolaissa säädetyt hyvän hallinnon perusteet ja hallinnon asianmukaisuus edellyttävät, että viranomaisen antamien tietojen ja neuvonnan on oltava ajantasaista, oikeasisältöistä ja selkeää. Hallintolain mukaisen neuvontavelvoitteen asianmukaiseen täyttämiseen kuuluu se, että viranomaisen antaman neuvonnan tulee perustua oikeisiin tietoihin ja olla virheetöntä. Tämä on tärkeää, jotta hallinnossa asioiva voi valvoa oikeuksiaan.

ELY-keskuksen lausunnon mukaan URA-asiakastietojärjestelmästä on todennettavissa, että molemmissa Uudenmaan TE-toimiston vastuulla olevissa koulutuksissa valintapäätös on lähetetty kantelijalle eKirjeenä. Asiakastietojärjestelmän kirjausten perusteella kantelija on pyytänyt postittamaan valintapäätökset uudelleen vasta 30.3.2021 ja ne on lähetetty hänelle Uudenmaan TE-toimiston vastuulla olevien koulutusten osalta 6.4.2021 ja 5.5.2021. Jälkimmäisen valintapäätöksen lähettämisestä Uudenmaan ELY-keskus kuitenkin toteaa, että päätös olisi tullut toimittaa kantelijalle lyhyemmällä viiveellä siitä, kun kantelija on pyytänyt valintapäätöksen lähettämistä uudelleen.

Yhdyn ELY-keskuksen arvioon siitä, että kantelijan pyytämän valintapäätöksen lähettäminen on viivästynyt, kun se on lähetetty vasta yli kuukauden kuluttua kantelijan pyynnöstä.

Valtioneuvoston asetus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain (193/2000) 7 §:n mukaan oikeuskanslerilla on oikeus tehdä ehdotuksia säännösten ja määräysten kehittämiseksi ja muuttamiseksi, jos valvonnassa on havaittu niissä puutteita tai ristiriitaisuuksia taikka jos ne ovat aiheuttaneet oikeudenkäytössä tai hallinnossa epätietoisuutta tai eriäviä tulkintoja.

Asiassa saadussa Hämeen ELY-keskuksen lisäselvityksessä on viitattu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen (1073/2012) 5 luvun 11 §:n säännökseen ja siinä valintapäätöksen sisällöstä säädettyihin vaatimuksiin. Selvityksen mukaan kyseisessä pykälässä edellytettyä valintapäätöstä ei tiettävästi ole edes tehty. ELY-keskuksen mukaan tietosuojalainsäädäntö ei mahdollista kaikkien asetuksen mukaisten koulutukseen hakijoita koskevien tietojen sisällyttämistä valintapäätökseen. Lisäksi työhallinnon asiakkuus on salassa pidettävä tieto viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan. Hämeen TE-toimisto on vastatessaan oikeuskanslerinviraston asiakirjapyyntöön 23.6.2021 viitannut edellä esitetyn ohella myös säännöksen vaatimukseen valitsematta jättämisen perusteleminen. TE-toimiston mukaan työvoimakoulutusten suuren hakijamäärän vuoksi valintojen perusteleminen kirjallisesti hyvin yksityiskohtaisesti ja yksilöllisesti ei ole realistinen vaatimus.

Edellä esitetyn perusteella pidän mainitun säännöksen muutos- ja uudistamistarpeen arviointia aiheellisena.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saadun selvityksen perusteella Uudenmaan TE-toimisto on antanut kantelijalle virheellistä tietoa mahdollisuudesta hakea muutosta työvoimakoulutuksen valintapäätökseen sekä liittänyt päätöksiinsä virheellisesti oikaisuvaatimusohjeen ja valitusosoituksen. Totean, että TE-toimisto

ei ole neuvonut kantelijaa asioinnissa hallintolain 8 §:ssä säädetyn neuvontavelvollisuuden mukaisesti eikä kantelijan asiaa ole käsitelty asianmukaisesti ja riittävän huolellisesti. Lisäksi kantelijan pyytämän päätöksen lähettäminen on viivästynyt.

Kiinnitän Uudenmaan TE-toimiston huomiota hallintolain 8 §:n mukaisen neuvontavelvollisuuden toteuttamiseen sekä asioiden asianmukaiseen, huolelliseen ja viivytyksettömään käsitte-lyyn.

Lähetän päätökseni työ- ja elinkeinoministeriölle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun asetuksen ja erityisesti sen 5 luvun 11 §:n muutos- ja uudistamistarpeen arvioimiseksi. Ministeriön tulee ilmoittaa mahdollisista toimenpiteistään viimeistään 31.8.2023.

Kantelu ei ole antanut aihetta muihin toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen